

**Een archeologisch verkennend
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Haag 18 te
Merselo, gemeente Venray (L)**

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

ARC-Rapporten 2009-186

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch verkennend inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Haag 18 te Merselo, gemeente Venray (L)

ARC-Rapporten 2009-186
ARC-Projectcode 2009/537

Tekst

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Afbeeldingen

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Redactie

A.J. Wullink

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

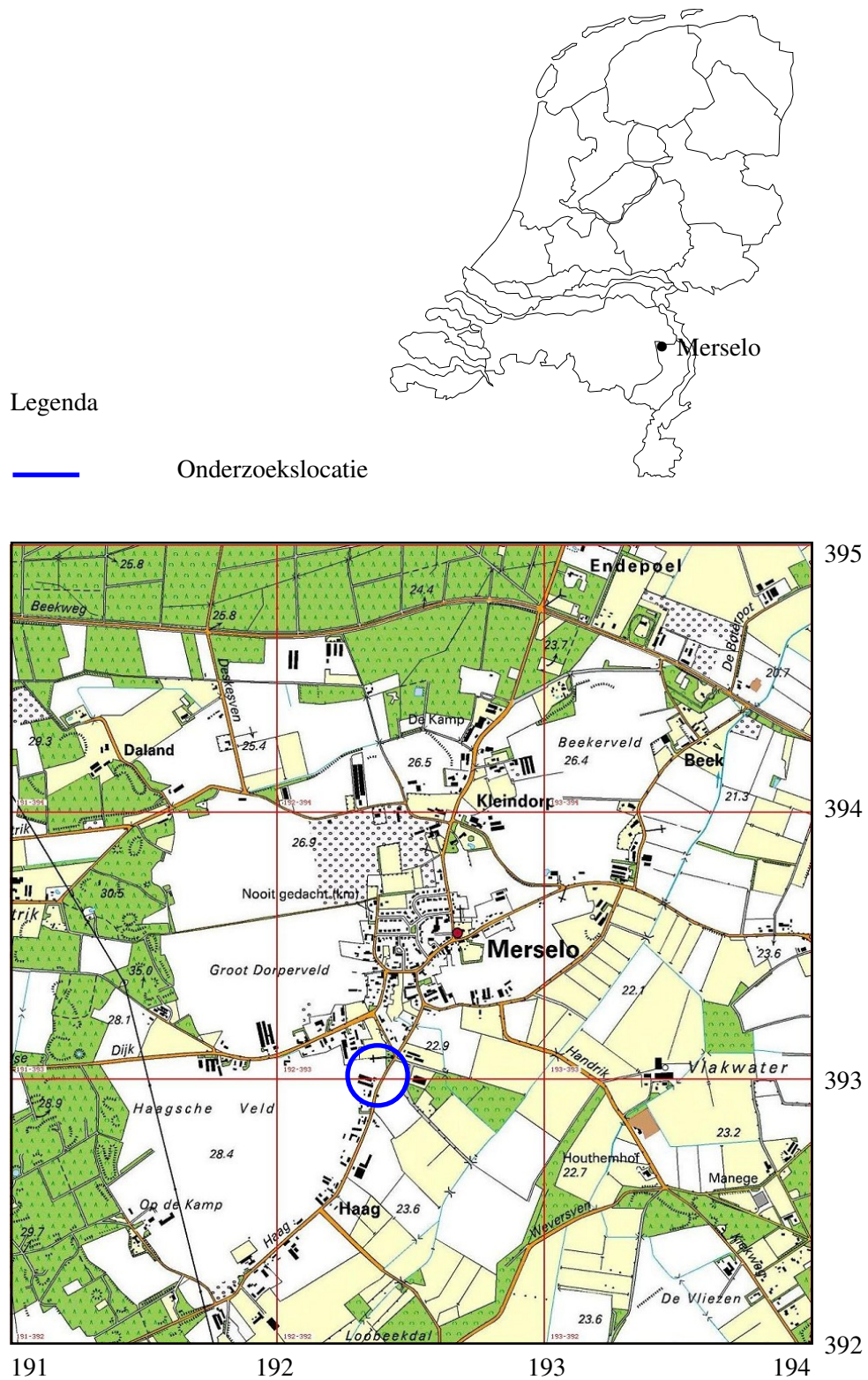
Projectnaam	Merselo, Haag
Projectcode	2009/537
Archisnummer	37096
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy Boxmeer, dr. J.J.A. Wijnen
Contact	0485-581817, wijnen@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Venray, dhr. M. Terpelle
Contact	06-11913386, michel.terpelle@venray.nl
Toetsing	SRE Milieudienst, drs. J. Schotten
Contact	040-2594403, j.schotten@milieudienst.sre.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Haag 18
Plaats	Venray
Gemeente	Venray
Provincie	Limburg
Kaartblad	52B
RD-coördinaten	N: 192410/393080 O: 192410/393050 Z: 192370/392955 W: 192330/392970
Oppervlakte	circa 6350 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Bortel met een Laagpakket van Wierden; fluvioglaciale afzettingen (leem en zand) met zanddek.
Geomorfologie	Glooiing van beekdalzijde (4H11) en dekzandrug al dan niet met een oud bouwlanddek (3K14)
Bodem	Hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand (zEZ23)
Historische situatie	Aan het begin van de 19e eeuw maakt de locatie deel uit van een akkercomplex ten zuiden van de kern van Merselo en ten noordoosten van de Loobeek en het daarlangs gelegen bebouwingslint. Op de zuidelijke hoek was toen en sindsdien bebouwing aanwezig. De huidige bebouwing is rond 1978 gerealiseerd.
Archeologische verwachting	Hoge trefkans voor archeologische resten vanaf het Mesolithicum.

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Boxmeer heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Haag 18 te Merselo (afb. 1). Het plangebied (6350 m²) ligt op circa 600 m ten zuiden van de bebouwde kom van Merselo. Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen nieuwbouw binnen het plangebied. Er worden drie huizen gerealiseerd: een twee-onder-een-kapwoning van 580 m² in het noorden en een vrijstaand huis van 250 m² in het zuiden van het plangebied. In totaal wordt dus 830 m² van het plangebied bebouwd. De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 26 juli 2009 door dr. J.J.A. Wijnen van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In juli 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging, (glooiing van een beekdalzijde en een dekzandrug, waarop zich hoge zwarte enkeerdgronden heeft ontwikkeld) blijkt dat het plangebied vanaf het Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Het plangebied bevindt zich op een overgang van een hogere drogere dekzandrug met bouwlanden naar het lager gelegen beekdal van de Loobeek met grasland. In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is hoog. De archeologische resten komen voor onder het esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. De vondstenlaag is opgenomen onderin het esdek; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Archeologische sporen kunnen zich

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Wijnen, J.J.A., juli 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Haag 18 te Merselo in de gemeente Venray*, Econsultancy Rapport 09063330 (conceptversie).

bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein 5 boringen geplaatst tot maximaal 160 cm –mv⁴. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaardbeschrijvingsmethode (ASB).

⁴De keuze voor een edelman wordt ingegeven door de textuur van de bodem. Een guts is niet geschikt voor zandgronden en ook niet voor boven de grondwaterspiegel gelegen kleien. Een zandguts heeft als nadeel dat deze niet verlengbaar is en het zand er bij een losse pakking snel uit valt.

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

In alle boringen zijn zeer fijne zanden aangetroffen. In alle gevallen is een matig dikke (boringen 2, 4) tot dikke (1, 3, 5) grijsbruine tot bruingrijze eerdlaag (Ap-horizont) aangetroffen, variërend in dikte van 30 tot 80 cm. In het noordelijke deel van het plangebied (boringen 2 en 4) is de eerdlaag mogelijk afgetopt. In boring 1 zijn in de Ap-horizont brokken puin en resten houtskool aangetroffen en bij boring 4 is in de Ap-horizont een spoor baksteen aangetroffen. In boring 5 heeft zich tussen 80 en 130 cm –mv zich een donker beigegrijze B-horizont gevormd. De aanwezigheid van een B-horizont alleen in deze boring doet vermoeden dat ter plaatse van boring 5 voor de aanleg van het eerddek een ondiepe depressie aanwezig was. In alle andere boringen is geen inspoelingshorizont (B-horizont) terug te vinden. Hier begint direct onder de Ap-horizont een horizont met roestvlekken en/of ijzerconcreties (Cg-horizont). In de boring 5 worden onder de B-horizont ook roestvlekken aangetroffen.

De zeer fijne zanden op de locatie zijn eolisch afgezette dekzanden (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Op de locatie is een eerddek van 30 tot 80 cm dik aanwezig, waarin sporadisch baksteen en een keer houtskool voorkomt. Op basis van de dikte kan de bodem als zwarte enkeerdgrond worden geclassificeerd, dan wel een akkereerdgrond/afgetopte enkeerdgrond.

In de boringen zijn, op het baksteen en het houtskool in de eerdlaag na, geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek door Econsultancy ligt de locatie op de overgang van een hoger gelegen dekzandrug naar het lager gelegen dal van de Loobeek, waar hoge enkeerdgronden tot ontwikkeling zijn gekomen. De enkeerdgronden hebben, doordat ze de oorspronkelijke (podzol)bodems veelal beschermen tegen (recente) bodemverstorende ingrepen, een hoge archeologische trefkans.

Het verkennend inventariserend booronderzoek heeft aangetoond dat de locatie nog op de dekzandrug ligt en dat er, zoals verwacht, een eerdlaag aanwezig is. In het zuidelijke deel van de onderzoekslocatie kan de bodem worden geclassificeerd als hoge enkeerdgrond. Op het noordelijke deel is de eerdlaag matig dik; mogelijk is het dek hier afgetopt. De bodem kan hier worden geclassificeerd als een akke-reerdgrond dan wel een afgetopte enkeerdgrond. Alleen in boring 5 is een inspoe-lingshorizont aangetroffen. In de andere boringen werd direct onder de minerale eerdlaag een Cg-horizont aangetroffen. Afgezien van houtskool en baksteen in de minerale eerdlaag zijn er geen archeologische indicatoren gevonden.

Geconcludeerd kan worden dat de hoge archeologische trefkans voor de onder-zoekslocatie gehandhaafd blijft.

4 Aanbeveling

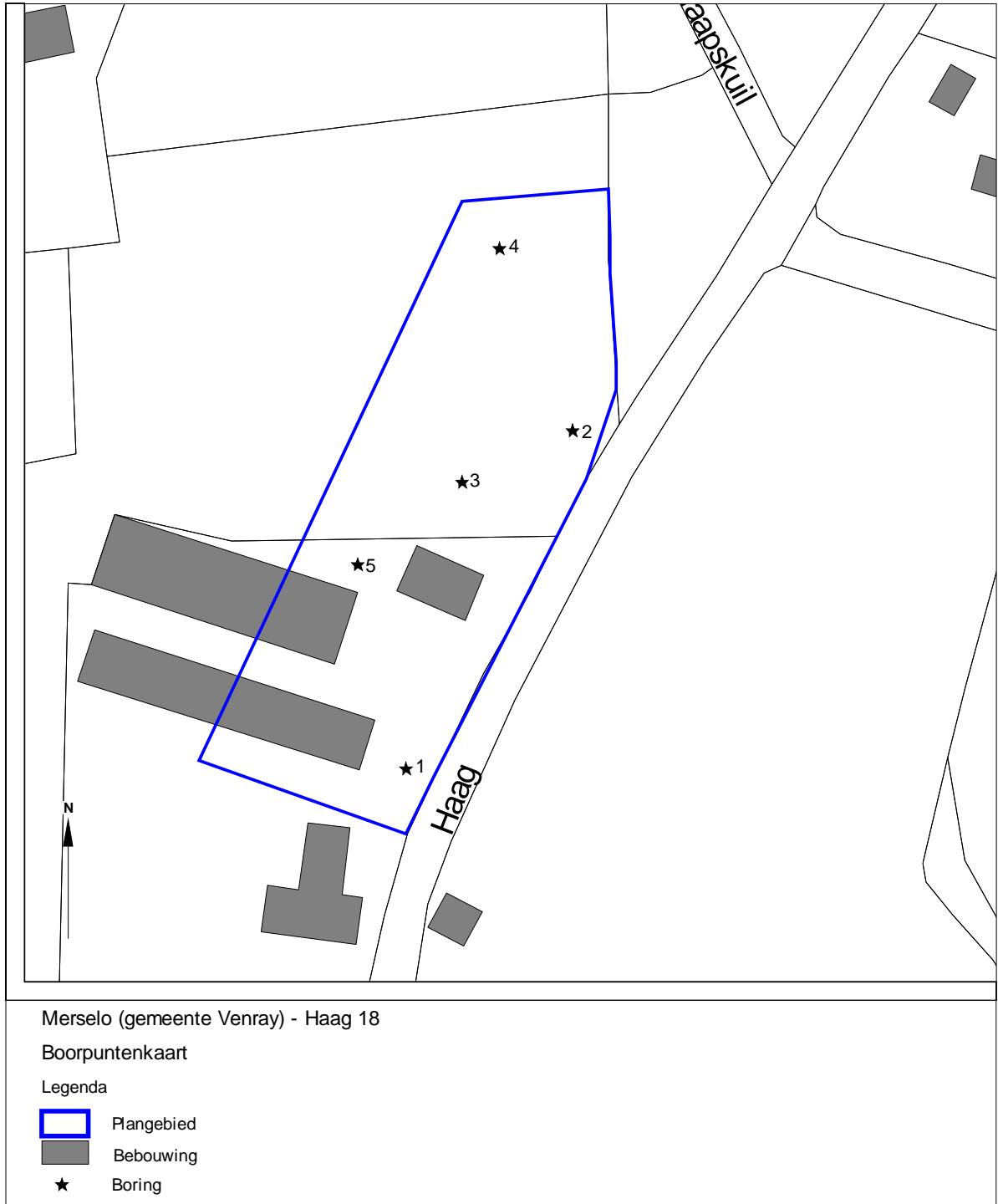
Gelet op de aanwezigheid van intacte zwarte enkeerdgronden en de daarmee gepaard gaande hoge trefkans, wordt geadviseerd om een karterend/waarderend inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van proefsleuven. Dit onderzoek heeft tot doel vast te stellen of er sprake is van een archeologische vindplaats en eventueel bepalen van de waarde hiervan. Het proefsleuvenonderzoek kan zich beperken tot delen van de locatie waar daadwerkelijk bodemversturende werkzaamheden gaan plaatsvinden, namelijk de beide bouwblokken. Voor een dergelijk onderzoek dient een door het bevoegd gezag, de gemeente Venray, goedgekeurd Programma van Eisen te worden opgesteld. Het is echter aan het bevoegd gezag om te bepalen of en in welke vorm een vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). 4e, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de, M. C. Geluk, I.L. Ritsema, W. E. Westerhoff & T. E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

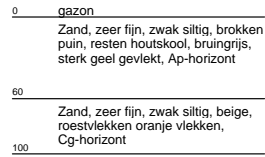
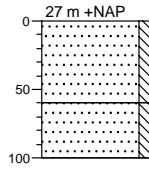

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: J.J.A. Wijnen

Bijlage 1 Boorprofielen

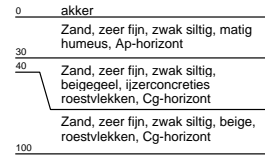
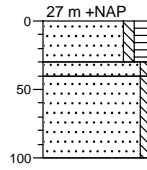
Boring: 1

X: 192368
Y: 392969

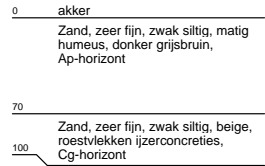
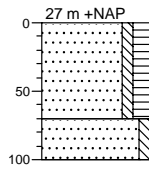
Boring: 2

X: 192402
Y: 393037

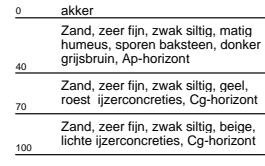
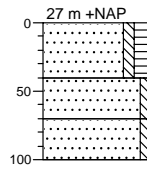
Boring: 3

X: 192387
Y: 393073

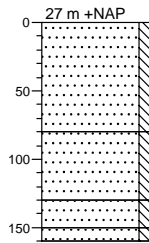
Boring: 4

X: 192379
Y: 393026

Boring: 5

X: 192358
Y: 393010

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.